

Донбаська державна машинобудівна академія
Економіко-гуманітарний факультет
Кафедра українознавства та гуманітарної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні Вченої ради
Голова Вченої ради
Ректор ДДМА

_____ В. А. Федорінов
(підпис, ініціали, прізвище)
протокол № 01 від 28 серпня 2012 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

(назва дисципліни)

для напрямів підготовки:

6.050502 «Інженерна механіка», 6.050401 «Металургія», 6.050402 «Ливарне виробництво», 6.050504 «Зварювання», 6.050202 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», 6.050503 «Машинобудування», 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент», 6.050101 «Комп'ютерні науки»

(шифр, напрямів, спеціальностей)

заочна форма

Декан факультету
економіко-гуманітарного

(назва факультету)

_____ С. Г. Прийменко

(підпис, ініціали, прізвище)

Програму рекомендовано кафедрою
українознавства та гуманітарної освіти

Протокол № 20 від 14 червня 2012 р.

(протокол, номер, дата)

Завідувач кафедри українознавства та
гуманітарної освіти

_____ Т. В. Кудерська

(підпис, ініціали, прізвище)

Краматорськ, 2012

I ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Гуманітарна підготовка майбутніх фахівців вищої кваліфікації починається з вивчення історії України. Дисципліна спрямована на вивчення історії виникнення та розвитку українського етносу, основних закономірностей його державотворення, розуміння й усвідомлення соціально-політичної активності різних прошарків суспільства, історії формування та діяльності громадських, культурологічних та політичних організацій в Україні, значення геополітичних факторів в історичному розвитку, суспільно-політичних трансформацій на шляху суверенного розвитку нашої держави.

Процес викладання історії України в технічному виші передбачає розв'язання цілого комплексу проблем, серед яких головними є такі: переконання в об'єктивному підході до вивчення й трактування минулого, формування багатоваріантного погляду на історичне минуле.

Методологічною основою дисципліни є діалектико-матеріалістичне розуміння історії, яке дає змогу розкрити як загальні закономірності історичного процесу, так і його особливості в Україні. Саме діалектико-матеріалістичне розуміння історії сприяє розгляду історичних явищ, фактів, подій у відповідності з конкретними історичними обставинами, в їхньому взаємозв'язку й взаємообумовленості, допомагає розглядати кожне історичне явище в сукупності як позитивних, так і негативних проявів.

Важливим фактором є принцип альтернативності, який визначає міру вірогідності здійснення тієї чи іншої події на основі наукового аналізу, об'єктивних реалій та можливостей.

Структура та зміст дисципліни й передбачені програмою методи її вивчення дають майбутньому інженеру та економісту можливість засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, які сприятимуть формуванню цілісного сприйняття процесу функціонування українського суспільства на різних етапах його розвитку, набути норм свідомої суспільно-політичної поведінки, усвідомити своє місце в на-вколишньому світі та відчути значення своєї майбутньої праці й можливі шляхи для її вдосконалення.

Курс «Історія України» розподілений на два модулі, базується на хронологічному принципі викладання вітчизняної історії та посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки спеціаліста. Він належить до циклу гуманітарних дисциплін.

Курс «Історія України» тісно пов'язаний з такими навчальними предметами, як «Історія української культури», «Політологія», «Філософія», «Політекономія», «Історія економічної думки», «Регіональна економіка».

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин за триместрами та видами навчальних занять здійснюється відповідно до робочих навчальних планів за такою формою:

Таблиця 1 – Розподіл навчальних годин за триместрами та видами навчальних занять.

Триместр	Кредити ECTS	Розподіл навчальних годин за триместрами та видами занять							Вид підсумкового контролю
		Загальний обсяг	Аудиторні заняття					Самостійна робота	
			Усього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Контроль знань		
Повний курс навчання, основний									
1, 3	3,0	108	14	4	-	4	6	94	іспит
Усього	3,0	108	14	4	-	4	6	94	іспит
Прискорений курс навчання, бакалаври									
7, 9	2,0	72	14	4	-	4	6	58	іспит
Усього	2,0	72	14	4	-	4	6	58	іспит

III МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення курсу є поглиблення знань у галузі вітчизняної історії, зокрема, закономірностей виникнення і розвитку української нації та державності на території України, складного історичного шляху українського народу, дії об'єктивних законів розвитку суспільства, ролі суб'єктивних факторів у процесі їх реалізації, формування загальних основ та системи суспільно-політичних знань, сучасного політичного мислення у майбутніх спеціалістів.

Завдання курсу визначається трьома факторами: загальноосвітнім, виховним і практичним.

Основним **завданням** курсу є прищеплення культури історичного мислення. Саме воно дає можливість орієнтуватися в складних процесах сучасного розвитку українського суспільства та державотворення. У результаті історичні факти, набуті в шкільному курсі, повинні постати не в площинному вимірі, а комплексним процесом, який відтворює багатовимірність українського суспільства різних часів, а також різноманітні загальні й конкретні факти.

При вивченні дисципліни студенту **необхідно знати:**

- основні етапи становлення й розвитку українського народу;
- історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної держави;
- вплив геополітичних факторів на функціонування української державності.

У результаті засвоєння курсу студент **повинен:**

- *уміти* аналізувати й оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії;
- *уміти* зіставляти історичні процеси з епохами та застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів;
- *уміти* показувати на історичній карті території розселення українців, територіальні зміни, що відбувалися, і співставляти їх із сучасними кордонами України;
- *уміти* хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України;
- *уміти* характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
- *придбати навички* самостійної роботи з джерелами, науково-історичною та історико-публіцистичною літературою;
- *оволодіти* культурою виступів на суспільно-політичні теми та навчитися проводити наукові диспути та дискусії;
- *засвоїти* історичний досвід та уроки історії.

IV ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

IV.1 Розподіл навчальних годин за темами

Розподіл навчальних годин за темами для повного курсу навчання наведено в таблиці 3, а для прискореного курсу навчання – у таблиці 4.

Таблиця 3 – Розподіл навчальних годин за темами для повного курсу навчання

Теми	Назва теми	Розподіл годин за видами занять			
		Лекції	Семинари	СРС, мк ¹	РАЗОМ
Модуль I – Історія України з найдавніших часів до кінця XIX ст.					
1	Витоки українського народу та його державності.	0,5	–	2,0	2,5
2	Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь.	0,5	–	4,0	4,5
3	Доба феодальної роздробленості Київської Русі. Галицько-Волинська держава.	–	–	2,0	2,0
4	Литовсько-польська доба.	–	–	4,0	4,0
5	Козацтво в історії України.	–	–	4,0	4,0
6	Українська революція середини XVII ст.	0,5	2,0	4,0	6,5
7	Українська козацька держава II пол. XVII ст. Доба Руїни.	–	–	2,0	2,0
8	Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії в XVIII ст.	–	–	2,0	2,5
9	Українські землі в складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XVIII ст. – друга половина XIX ст.).	0,5	–	3,0	3,5
	УСЬОГО	2,0	2,0	50,0	54,0
Модуль II – Історія України XX – початок XXI ст.					
10	Політизація суспільно-політичного руху в Україні.	0,5	–	4,0	4,5
11	Національно-визвольний та революційний рухи в Україні у 1905–1910 рр.	–	–	2,0	2,0
12	Україна в першій світовій війні (1914–1918 рр.).	–	–	2,0	2,0
13	Українська національна революція 1917–1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації у 1917 р.	0,5	1,0	4,0	5,5
14	Боротьба за Українську державність у 1918–1920 рр.	0,5	1,0	4,0	5,5
15	Міжвоєнний період історії українського народу (1921–1939 рр.).	–	–	2,0	2,0
16	Україна в роки II світової війни (1939–1945 рр.).	–	–	2,0	2,0
17	Суспільно-політичний, соціально-економічний розвиток УРСР на початку 1950–1980-х рр.: від хрущовської відлиги до брежнєвського застою.	–	–	2,0	2,0
18	На шляху до незалежності.	–	–	0,5	0,5
19	Незалежна Україна в сучасному світі.	0,5	–	0,5	1,0
	УСЬОГО	2,0	2,0	50,0	54,0
	ЗАГАЛОМ	4,0	4,0	100,0	108,0

¹ СРС – самостійна робота студентів, мк – модульний контроль.

Таблиця 3 – Розподіл навчальних годин за темами для прискореного курсу навчання

Теми	Назва теми	Розподіл годин за видами занять			
		лекції	семінари	СРС, МК	Усього
Модуль I – Історія України з найдавніших часів до кінця XIX ст.					
1	Витоки українського народу та його державності.	0,5	–	2,0	2,5
2	Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь.	0,5	–	4,0	4,5
3	Доба феодальної роздробленості Київської Русі. Галицько-Волинська держава.	–	–	2,0	2,0
4	Литовсько-польська доба.	–	0,5	4,0	4,5
5	Козацтво в історії України.	–	–	–	–
6	Українська революція середини XVII ст.	0,5	1,0	4,0	5,5
7	Українська козацька держава II пол. XVII ст. Доба Руїни.	–	–	2,0	2,0
8	Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії в XVIII ст.	–	0,5	2,0	2,5
9	Українські землі в складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XVIII ст. – друга половина XIX ст.).	0,5	–	3,0	3,5
УСЬОГО		2,0	2,0	32,0	36,0
Модуль II – Історія України XX – початок XXI ст.					
10	Політизація суспільно-політичного руху в Україні.	0,5	–	4,0	4,5
11	Національно-визвольний та революційний рухи в Україні у 1905–1910 рр.	–	–	2,0	2,0
12	Україна в першій світовій війні (1914–1918 рр.).	–	–	2,0	2,0
13	Українська національна революція 1917–1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації у 1917 р.	0,5	1,0	4,0	5,5
14	Боротьба за Українську державність у 1918–1920 рр.	0,5	–	4,0	4,5
15	Міжвоєнний період історії українського народу (1921–1939 рр.).	–	–	2,0	2,0
16	Україна в роки II світової війни (1939–1945 рр.).	–	1,0	2,0	3,0
17	Суспільно-політичний, соціально-економічний розвиток УРСР на початку 1950–1980-х рр.: від хрущовської відлиги до брежнєвського застою.	–	–	2,0	2,0
18	На шляху до незалежності.	–	–	0,5	0,5
19	Незалежна Україна в сучасному світі.	0,5	–	0,5	1,0
УСЬОГО		2,0	2,0	32,0	36,0
ЗАГАЛОМ		4,0	4,0	64,0	72,0

IV.ІІ Лекції

Вивчення курсу «Історія України» студентами заочної форми навчання розпочинається з установчої лекції, на якій студенти ознайомлюються зі змістом курсу, навчально-методичною літературою та отримують програму подальших дій. При цьому завданням викладача є створення необхідних умов для пробудження пізнавальної активності студентів. Задля цього використовуються структурно-логічні схеми подання матеріалу. Кожна тема курсу подається у вигляді розгорнутої схеми, яка містить назви питань. При цьому креслення схеми чи демонстрація її за допомогою проектора супроводжується постійними коментарями. Таким чином, на установчій лекції в уявленнях студентів фіксуються лише зовнішні ознаки історичного явища, події, факту.

Зміст і обсяг лекційних занять та СРС наведено в таблиці 4:

Таблиця 4 – Зміст і обсяг лекційних занять та СРС

Найменування тем, лекцій	Дидактичні засоби	Література
I модуль		
<p>Тема 1: Витоки українського народу та його державності. <u>Лекція 1. Вступ. Суть і наслідки початкових процесів державотворення на українських землях.</u> Предмет, завдання, методи та джерела вивчення історії України. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Передумови утворення східнослов'янської держави та теорії її походження.</p>	карта, фрагмент фільму	1, С. 3–12, 16–24. 3, С. 22–42.
<p>Тема 2: Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь. <u>Лекція 2. Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь</u> Політичний устрій Київської Русі. Соціально-економічний розвиток. Основні напрями зовнішньої політики. Прийняття християнства. Завдання на СРС Тема 3: Доба феодальної роздрібненості Київської Русі. Галицько-Волинська держава. Створення Галицько-Волинської держави. Князювання Данила Галицького. Галицько-Волинське князівство наприкінці XIII – на початку XIV ст.</p>	карта, фрагмент фільму	1, С. 24–41; 3, С. 64–94.
<p>Завдання на СРС Тема 4: Литовсько-польська доба. Тема 5. Козацтво в історії України. Загарбання українських земель Литвою й Польщею в XIV ст. Литовсько-польські унії та їх наслідки для України. Соціально-політичне становище українських земель у складі Речі Посполитої. Виникнення українського козацтва, його суспільно-політична та військова організація.</p>		1, С. 42–62; 3, С. 95–121, С. 126–144.
<p>Тема 6: Українська революція середини XVII ст. Лекція 3. Визвольна війна 1648–1657 рр. та її соціально-</p>		1, С. 62–75; 3, С. 145–163.

<p><u>політичні наслідки.</u> Передумови та причини війни. Цілі та характер. Переяславська рада, «Березневі статті» 1654 р. та їх наслідки. Соціально-політичні наслідки визвольної війни українського народу.</p>		
<p>Завдання на СРС Тема 7: Українська козацька держава в II пол. XVII ст. Доба Руїни. Руїна: причини, суть, наслідки. Подолання наслідків Руїни на Лівобережжі в період правління І. Мазепи.</p>		1, С. 75–79; 3, С. 163–176.
<p>Завдання на СРС Тема 8. Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії в XVIII ст. Діяльність Івана Мазепи. Північна війна та Україна. Наступ на автономію України в складі Росії в першій половині XVIII ст. Діяльність гетьмана Кирила Розумовський. Остаточна ліквідація автономії України в складі Росії в другій половині XVIII ст. Три поділи Польщі, розподіл українських земель між Росією та Австрією.</p>		3, С. 176–188.
<p>Тема 9: Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій. <u>Лекція 4. Українські землі в складі Австрії та Росії в XIX ст.</u> Три поділи Польщі та їх наслідки для України. Соціально-економічне та політичне становище західноукраїнських земель. Суспільно-політичний рух в Україні в першій половині XIX ст. Реформа 1861 р. та особливості її проведення в Україні.</p>	карта, плакати	1, С. 92–94, 104–119; 10, С. 115–130; С. 58–78, 92–111, 169–177.
<p>Завдання на СРС Соціально-економічний розвиток України в пореформений період.</p>		3, С. 259–269; 10, С. 177–206, 207–227.
<p>Тема 10. Політизація суспільно-політичного руху в Україні. <u>Лекція 5. Національно-визвольний рух і утворення політичних партій в Україні.</u> Розвиток соціал-демократичного руху в Україні. Особливості формування українських національних політичних партій у Наддніпрянщині та Західній Україні. Національно-визвольний рух у 1905-1907 рр.</p>	роздавальний матеріал	2, С. 5–10, 13–20; 10, С. 261–270, 306–308.
<p>Завдання на СРС Тема 12. Україна в першій світовій війні (1914–1918 рр.). Причини й характер I світової війни. Українські політичні течії та партії в умовах війни. Західноукраїнські землі у 1914–1916 рр. Наслідки війни для українських земель. Причини, завдання й особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні. Діяльність УЦР</p>		1, С. 163–175; 10, С. 422–449.
<p>Тема 13. Українська національна революція 1917–1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації у 1917 р. Лекція 6-7. Причини та початок громадянської війни в Україні, головні політичні сили та їх військові можливості. Боротьба за владу в Україні у 1918 р. Політична боротьба в Україні у 1919–1920 рр. Наслідки та підсумки громадянської</p>	фрагмент фільму	1, С. 176–186; 3, С. 335–367.

війни в Україні.		
Завдання на СРС Тема 14. Міжвоєнний період історії українського народу (1921–1939 рр.). Національно-державне будівництво в Україні в 1920-х роках. Національно-державне будівництво в Україні в 1920-х рр. Утворення СРСР. Здійснення політики українізації. Здійснення непу в Україні. Україна в період Великого перелому.		3, С. 380–384, 412–418; 368–375, 375–379, 384–399, 418–429.
Завдання на СРС Тема 16. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.). Україна в другій світовій війні (1939–1945 рр.). Радянсько-німецькі договори 1939 р. та їх наслідки для України. Напад Німеччини на СРСР та окупація України. Визволення України від фашистів. Підсумки та наслідки II світової війни для України.	Карта, фрагмент фільму.	3, С. 448–452, 460–463, 482–489.
Завдання на СРС Тема 17. Суспільно-політичний, соціально-економічний розвиток УРСР на поч. 1950–1980-х рр. Дисидентський рух в Україні. Духовний розвиток суспільства: ідеологічний диктат.		3, С. 548–554, 546–54
Завдання на СРС Тема 18. На шляху до незалежності. Тема 19. Незалежна Україна в сучасному світі. Україна у 1985–1991 рр. Передумови національно-державного відродження. Проголошення незалежності України. Основні напрямки державного будівництва. Напрями зовнішньої політики.	фрагмент док. фільму	3, С. 555–579, 580–58
Тема 19. Незалежна Україна в сучасному світі. Лекція 8. Особливості посттоталітарного суспільства та його вплив на державотворчі процеси в Україні. Діяльність політичних партій. Проблеми соціально-економічного розвитку України. Україна в сучасному світі й проблема вибору геополітичних орієнтирів.		3, С. 585–607, 649–67

IV.ІІІ Семінарські заняття

Практичні заняття (семінари) тісно пов'язані з усіма формами навчання – лекціями, консультаціями, самостійною роботою студентів та відіграють важливу роль у навчально-виховному процесі.

Цільове призначення практичних занять (семінарів):

- 1) розширення та закріплення знань, отриманих на лекціях, у процесі самостійної роботи та на консультаціях;
- 2) оволодіння вмінням чітко та правильно висловлювати свої думки;
- 3) вироблення навичок публічних виступів, ведення дискусій;
- 4) вироблення навичок роботи з джерелами та літературою;
- 5) здійснення контролю за засвоєнням навчального матеріалу та результатами самостійної роботи.

Нижче подаються теми семінарських занять плани, ключові поняття, терміни, постаті, дати, контрольні питання та література.

Семінарські заняття, як і лекційні, побудовані за модульним принципом.

Модуль I – Історія України від найдавніших часів до кінця XIX ст.

СЕМІНАР № 1

ТЕМА: Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь (IX – XII ст.)

План практичного заняття

1. Передумови виникнення державності в східних слов'ян. Норманська та антинорманська теорії походження державності Київської Русі.
2. Політичний устрій та соціальна організація Київської Русі.
3. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
4. Основні напрями зовнішньої політики Київської Русі.
5. Прийняття християнства: причини, методи та наслідки.

Ключові поняття та терміни

Бояри, боярська рада, васальна залежність, великий київський князь, віче, вотчина, духовенство, закупи, ієрархія, ізгої, митрополит, монархія, полюддя, Русь, «Руська Правда», рядовичі, смерди, соціально-економічні відносини, феодальний спосіб виробництва, холопи, християнство, язичництво.

Ключові постаті

Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Святославович, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах.

Ключові дати

862 р., 882 р., 911 р., 944 р., 988 р., 1016 р., 1097 р.

Література

1. **Алексєєв, С. В.** Історія України : короткий курс лекцій / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – С. 26–39.
2. **Бойко, О. Д.** Історія України : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доп. – К. : Академвидав, 2006. – С. 41–78.
3. **Довбня, О. А.** Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 68 с.

4. **Дорошенко, Д. І.** Нарис історії України в 2-х т. Т. 1 (до половини XVII ст.). – К. : Глобус, 1992. – С. 37–46.
5. Історія України / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – С. 23–43.

Мета практичного заняття (семінару) – з'ясувати передумови зародження державності у східних слов'ян; виявити відмінні риси розвитку Давньоруської держави, особливості її політичного, соціально-економічного та культурно-релігійного розвитку в IX–XII ст.

Контрольні питання

1. Визначте соціально-економічні та політичні передумови виникнення державності у східних слов'ян.
2. Назвіть протодержавні утворення слов'ян на теренах України.
3. Хто розробив норманську теорію походження Київської Русі? На яку джерельну базу спиралися норманісти?
4. Порівняйте норманську та антинорманську теорії походження Київської Русі.
5. Виділіть етапи політичної історії Київської Русі. Доведіть, що її політичний устрій еволюціонував.
6. Складіть схему соціальної структури населення Київської Русі.
7. Визначте чинники зростання економічного потенціалу Київської Русі.
8. Укажіть функції військових походів великих київських князів. Які наслідки вони мали для розвитку Давньоруської держави?
9. Визначте причини релігійної реформи Володимира Святославовича. Укажіть методи та наслідки хрещення Київської Русі.
10. Визначте, які зміни відбулися в землеволодінні та землекористуванні в Київській Русі впродовж XI–XII ст.
11. Які події в історії Давньоруської держави пов'язані з іменем Ярослава Мудрого?
12. Порівняйте зовнішньополітичну діяльність Ярослава Мудрого з діяльністю Святослава та Володимира Великого.

СЕМІНАР № 2

ТЕМА: Україна на порозі нового часу. Визвольна війна українського народу (1648–1657 рр.) та її соціально-політичні наслідки

План практичного заняття

1. Передумови та причини визвольної війни українського народу 1648–1657 рр.
2. Основні цілі та характер війни українського народу 1648–1657 рр.
3. Переяславська Рада, «Березневі статті» 1654 р. та їх оцінка в історичній літературі.
4. Соціально-політичні наслідки українського народу 1648–1657 рр. Формування української козацької держави.

Ключові поняття та терміни

Автономія, генеральна рада, війна, Військо Запорізьке, військово-політичний союз, Генеральна військова канцелярія, генеральна старшина, демократія, автократія, по-

встання, полково-сотенний устрій, революція, республіка, стація, суверенітет, Універсал.

Ключові постаті

Богдан Хмельницький, Максим Кривоніс, Іван Богун, Данило Нечай, Тиміш (Тимофій) Хмельницький, Ярема Вишневецький, Данило Чаплинський, Іслам-Гірей, Олексій Романов, Василь Бутурлін, митрополит Сильвестр Косов, Самійло Зарудний, Павло Тетеря.

Ключові дати

1648 р., 1649 р., 1651 р., 1653 р., 1654 р., 1657 р.

Література

1. **Алексєєв, С. В.** Історія України : короткий курс лекцій / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – С. 62–72.
2. **Бойко, О. Д.** Історія України : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доп. – К. : Академвидав, 2006. – С. 145–163.
3. **Довбня, О. А.** Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 68 с.
4. Історія України / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – С. 77–93.

Мета практичного заняття (семінару) – з'ясувати об'єктивні та суб'єктивні причини, які призвели до війни 1648–1657 рр.; довести, що війна мала національно-визвольний характер; проаналізувати соціально-політичні наслідки війни 1648–1657 рр.; висвітлити передумови та причини зближення Війська Запорізького з Московією та з'ясувати наслідки цього союзу для подальшої долі Української держави.

Контрольні питання

1. Визначте рушійні сили війни українського народу 1648–1657 рр., вкажіть її цілі та характер.
2. Виділіть основні етапи війни українського народу 1648–1657 рр.
3. Укажіть дати найважливіших боїв визвольної війни 1648–1657 рр., виділіть з них переможні.
4. Порівняйте зміст Зборівського та Білоцерківського договорів.
5. Яку тактику використовував Б. Хмельницький у битвах під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями та Батогом?
6. Визначте причини зближення України з Московією. Яку позицію займала Москва до скликання Земського Собору? Чому?
7. Укажіть історичне значення «Березневих статей» для України.
8. Проаналізуйте оцінки «Березневих статей» в історичній літературі?
9. Визначте історичне значення діяльності Б. Хмельницького.

СЕМІНАР № 3

ТЕМА: Політична боротьба в Україні у 1918–1920 рр.

План практичного заняття

1. Причини громадянської війни в Україні, головні політичні сили та їхні військові можливості.
2. Боротьба за владу в Україні у 1918 р. Діяльність П. Скоропадського.
3. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії.
4. Проголошення ЗУНР та її злука з УНР.
5. Підсумки та наслідки громадянської війни в Україні.

Ключові поняття та терміни

Авторитаризм, гетьманат, громадянська війна, Директорія, злука українських земель, інтервенція, махновщина, націоналізація, націонал-комунізм, окупаційний режим, політика воєнного комунізму, продрозкладка, репресії, соціалізація, терор.

Ключові постаті

В. Антонов-Овсієнко, Артем (Ф. Сергєєв), П. Врангель, О. Греков, А. Денікін, В. Затонський, Е. Квірінг, Є. Коновалець, Г. Лапчинський, К. Левицький, С. Мазлах, Н. Махно, С. Петлюра, Є. Петрушевич, Г. П'ятаков, Х. Раковський, П. Скоропадський, В. Чехівський, В. Шахрай, М. Щорс.

Ключові дати

Квітень 1918 р., листопад 1918 р., грудень 1918 р., 22 січня 1919 р., квітень 1920 р., березень 1921 р.

Література

1. **Алексєєв, С. В.** Історія України : короткий курс лекцій / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – С. 176–186.
2. **Бойко, О. Д.** Історія України : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доп. – К. : Академвидав, 2006. – С. 335–367.
3. **Довбня, О. А.** Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 68 с.
4. Історія України / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – С. 208–243, 244–261.
5. Історія України : навч. посібник / Лановик Б. Д., Лазарович М. В. – К. : Знання-Прес, 2001. – С. 404–414, 415–428, 428–435.
6. Історія України : навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006. – С. 301–307, 313–316, 316–320, 320–334.

Мета практичного заняття (семінару) – розглянути, які політичні сили брали участь у громадянській війні в Україні у 1918–1920 рр., та визначити їхні військові можливості; з'ясувати причини громадянської війни в Україні; розглянути особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної української держави у 1918–1920 рр.; висвітлити підсумки та наслідки громадянської війни 1918–1920 рр. для України.

Контрольні питання

1. Назвіть основні політичні сили, що брали участь у громадянській війні в

Україні, проаналізуйте їх цілі та військові можливості. Яка з політичних сил найбільше впливала на результат подій? Свою думку обґрунтуйте.

2. Проаналізуйте причини виникнення громадянської війни в Україні.

3. Визначте сильні та слабкі сторони у внутрішній та зовнішній політиці П. Скоропадського.

4. Проаналізуйте напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії (1919–1920 рр.).

5. Порівняйте погляди В. Винниченка та С. Петлюри на систему влади в Україні.

6. Охарактеризуйте діяльність уряду Західноукраїнської республіки. Проаналізуйте її відносини з УНР.

7. Охарактеризуйте причини та наслідки конфлікту між Н. Махном та більшовицьким рядом.

8. Проаналізуйте підсумки та наслідки громадянської війни для України.

9. Визначте особливості громадянської війни в Україні.

СЕМІНАР № 4

ТЕМА: Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)

План практичного заняття

1. Договори між СРСР та фашистською Німеччиною 1939 р. та возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР.

2. Напад Німеччини на СРСР та загарбання України.

3. Окупаційний режим та Рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни.

4. Визволення України від фашистських окупантів.

5. Наслідки для України другої світової війни.

Ключові поняття та терміни

Евакуація, колабораціонізм, корінний перелом, мобілізація, новий порядок, окупаційний режим, оstarбайтери, ООН, ОУН(б), ОУН(м), план «Барбаросса», план «Ост», рух Опору.

Ключові постаті

С. Бандера, М. Ватутін, А. Гітлер, М. Кирпонос, Е. Клейст, С. Ковпак, І. Конєв, Р. Малиновський, Ерїх фон Манштейн, А. Мельник, В. Молотов, фон Й. Ріббентроп, Карл фон Рундштедт, Й. Сталін, Я. Стецько, Т. Stroкач, С. Тимошенко, О. Федоров.

Ключові дати

Серпень 1939 р., 1 вересня 1939 р., 17 вересня 1939 р., 28 вересня 1939 р., листопад 1939 р. червень 1940 р., 2 серпня 1940 р., 22 червня 1941 р., 30 червня 1941 р., липень – вересень 1941 р., вересень – жовтень 1941 р., жовтень 1941 р. – липень 1942 р., 22 липня 1942 р., жовтень 1942 р., 18 грудня 1942 р., 6 листопада 1943 р., січень – лютий 1944 р., 28 жовтня 1944 р.

Література

1. **Бойко, О. Д.** Історія України : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доп. – К. : Академвидав, 2006. – С. 448 – 489.

2. **Довбня, О. А.** Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011. – 68 с.

3. Історія України / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – С. 309–311, 313–323.
4. Історія України : навч. посібник / Лановик Б. Д., Лазарович М. В. – К. : Знання-Прес, 2001. – С. 500–509, 509–516, 516–523, 523–527, 527–528.
5. Історія України : навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006. – С. 301–307, 313–316, 316–320, 320–334.

Мета практичного заняття (семінару) – проаналізувати причини зближення СРСР та гітлерівської Німеччини; розглянути зміст договорів, укладених між ними у 1939 р. та з'ясувати їх наслідки для України; розглянути напад Німеччини на СРСР та визначити причини окупації України; проаналізувати риси фашистського окупаційного режиму та з'ясувати особливості українського руху Опору; розглянути етапи визволення України від фашистських загарбників; проаналізувати підсумки та наслідки другої світової війни; показати внесок українців у перемогу над фашизмом.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте зміст і наслідки німецько-радянських договорів 1939 р. для українських земель.
2. Проаналізуйте негативні та позитивні наслідки економічних та соціальних перетворень у Західній Україні після включення цих земель до складу СРСР.
3. Які стратегічні плани щодо України знайшли своє відображення в плані «Барбаросса»?
4. Назвіть найважливіші оборонні бої Червоної Армії в 1941 р. Поясніть причини невдач радянських військ на початку війни.
5. Проаналізуйте німецький окупаційний режим, що встановився в Україні на початку 1942 р.
6. Виділіть течії в українському русі Опору в період Великої Вітчизняної війни та порівняйте форми та методи боротьби учасників руху Опору в Україні.
7. Назвіть операції з визволення України, які відбулися протягом 1942–1944 рр. Охарактеризуйте роль партизанів у здійсненні загальновійськових операцій.
8. Визначте підсумки та наслідки другої світової війни для України.

IV.IV Самостійна робота студентів

Успіх засвоєння курсу «Історія України» залежить від правильної організації самостійної роботи студентів. У сучасних умовах переходу вишів України на зразок навчання на засадах Болонської декларації роль самостійної роботи значно підвищилася, а її питома вага збільшилася.

Самостійна робота студентів заочної форми навчання над курсом «Історія України» передбачає такі основні напрями:

- опрацювання лекційного матеріалу, його аналіз, з'ясування питань, що виникли;
- написання контрольних робіт на основі обрання варіанту та вивчення рекомендованої літератури;
- підготовка до іспиту згідно із запропонованими питаннями для підсумкового контролю.

Перелік завдань до самостійної підготовки, коментарі до вивчення матеріалу та перелік джерел наведені у таблиці 7:

Таблиця 7 – Завдання до самостійної підготовки студентів за темами

<p>Тема 3: Доба феодальної роздробленості Київської Русі. Галицько-Волинська держава. 1. Створення Галицько-Волинської держави. 2. Данило Галицький. 3. Галицько-Волинське князівство наприкінці XIII – на початку XIV ст.</p>	<p>Об'єднавча політика князя Романа Мстиславовича та спроба відновлення Руської федерації. Зовнішні впливи на політичну ситуацію в Галицько-Волинській державі (Польща, Угорщина, Золота Орда). Політика Данила Романовича. Значення Галицько-Волинського князівства в історії України.</p>	<p>Основна: [1], [3], [9]. Додаткова: [12].</p>
<p>Тема 4: Литовсько-польська доба. 1. Загарбання українських земель Литвою й Польщею в XIV ст. Литовсько-польські унії та їх наслідки для України. Соціально-політичне становище українських земель у складі Речі Посполитої.</p>	<p>Експансія Польщі та Литви на українські землі в XIV ст. Політика Польщі та Литви щодо України. Причини, зміст та наслідки польсько-литовських уній для України. Діяльність братств. Соціально-політичне становище українських земель у складі Речі Посполитої.</p>	<p>Основна: [1], [3], [9]. Додаткова: [12].</p>
<p>Тема 5. Козацтво в історії України. 1. Виникнення українського козацтва, його суспільно-політична та військова організація. 2. Участь козацьких військ у військових кампаніях Речі Посполитої й інших європейських держав (II пол. XIV – I пол. XVII ст.).</p>	<p>Феномен козацтва: генезис, характерні ознаки, особливості формування. Теорії походження козацтва. Устрій Запорізької Січі. Козацько-селянські повстання наприкінці XIV – на початку XVII ст. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя.</p>	<p>Основна: [1], [3], [9]. Додаткова: [12].</p>
<p>Тема 7: Українська козацька держава другої половини XVII ст. Доба Руїни. 1. Руїна: причини, суть, наслідки. 2. Подолання наслідків Руїни на Лівобережжі в період правління І. Мазепи.</p>	<p>Причини та передумови Руїни. Гетьманування Ю. Хмельницького, І. Виговського, П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного. Дестабілізуюча політика І. Сірка – отамана Запорізької Січі. Наслідки Руїни для України.</p>	<p>Основна: [3], [9]. Додаткова: [13].</p>
<p>Тема 8. Руйнування державних структур Гетьманщини та</p>	<p>Деморалізація козацької старшини. Канальні роботи. Нищення української закордонної</p>	<p>Основна:</p>

<p>інтеграція українських земель до складу Російської імперії в XVIII ст. Діяльність Івана Мазепи. Північна війна та Україна. Наступ на автономію України у складі Росії у першій половині XVIII ст. Діяльність гетьмана Кирила Розумовський. Остаточна ліквідація автономії України у складі Росії в другій половині XVIII ст. Три поділи Польщі, розподіл українських земель між Росією та Австрією.</p>	<p>торгівлі. Гетьман І. Скоропадський та Перша Малоросійська колегія. Наказний гетьман П. Полуботок. Гетьманування Д. Апостола. «Правління гетьманського уряду». Відновлення посади гетьмана. Реформи К. Розумовського. Друга Малоросійська колегія. Централізація та русифікація. Знищення полково-сотенного устрою. Зруйнування Запорізької Січі. Азовське, Чорноморське та Кубанське козацьке військо.</p>	<p>[1], [3], [9]. Додаткова: [13].</p>
<p>Тема 11. Національно-визвольний та революційний рухи в Україні у 1905–1910 рр. 1. Політичне становище України у 1907–1910 рр. 2. Аграрна реформа П. Столипіна та її проведення в Україні.</p>	<p>Третьочервнева монархія та її суть. Терор проти робітників і селян. Посилення національного гніту. Поворот в аграрній політиці царизму. Указ від 9 листопада 1906 р. і закон від 14 червня 1910 р. Руйнування общини й закріплення землі в особисту власність. Виділення селян на хутори та відруби. Діяльність Селянського банку. Переселення селян. Наслідки аграрної реформи для України.</p>	<p>Основна: [1], [3], [10]. Додаткова: [12].</p>
<p>Завдання на СРС Тема 12. Україна в першій світовій війні (1914–1918 рр.). Причини й характер I світової війни. Українські політичні течії та партії в умовах війни. Західноукраїнські землі у 1914–1916 рр. Наслідки війни для українських земель. Причини, завдання й особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні. Діяльність УЦР</p>	<p>Причини та передумови I світової війни. Діяльність українських політичних течій та партій в умовах війни. Військові події на західноукраїнських землях у 1914–1916 рр. Створення та бойовий шлях УСС. Наслідки війни для українських земель. Причини, завдання й особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні. Утворення УЦР, партійний склад та програма діяльності.</p>	<p>Основна: [1]. Додаткова: [3].</p>
<p>Тема 15. Міжвоєнний період історії українського народу (1921–1939 рр.). 1. Національно-державне будівництво в Україні в 1920-х рр. 2. Здійснення непу в Україні. Установлення тоталітарно-командної системи. 3. Великий перелом та його наслідки для України. 4. «Великий терор» в Україні.</p>	<p>Соціально-економічна й політична кризи початку 1920-х рр. Запровадження непу. Голод 1921 – 1923 рр. Неп у промисловості та сільському господарстві. УСРР на початку 1920-х рр. Утворення СРСР. Остаточна втрата Україною незалежності. «Автономізація» УСРР. Зміцнення партійної диктатури. Згорання непу та українізації. Індустріальна гонка: завдання, труднощі, джерела фінансування, характерні риси, особливості, наслідки. Колективізація сільського господарства. Знищення селян-власників. Голодомор 1932–1933 рр. Створення колгоспної системи. «Великий терор» в Україні.</p>	<p>Основна: [1], [3]. Додаткова: [20].</p>
<p>Тема 16. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.). Радянсько-німецькі договори 1939 р. та їх наслідки для України. Напад</p>	<p>«Українське питання» напередодні другої світової війни. Зближення СРСР та Німеччини, укладання договорів. Вхідження західноукраїнських земель до складу СРСР. Ме-</p>	<p>Основна: [3], [6]. Додаткова:</p>

Німеччини на СРСР та окупація України. Визволення України від фашистів. Підсумки та наслідки II світової війни для України.	тоди та наслідки радянізації. Місце України в планах Німеччини. Встановлення «нового порядку». Радянський партизанський рух на окупованій території України. Збройна боротьба формувань ОУН – УПА. Визволення України від фашистів. Підсумки та наслідки II світової війни для України.	[15].
Тема 17. Суспільно-політичний, соціально-економічний розвиток УРСР на початку 1950–1980-х рр. 1. Дисидентський рух в Україні. 2. Духовний розвиток суспільства: ідеологічний диктат.	Еволюція поглядів українських дисидентів, пошуки нових форм боротьби та ступінь їх впливу на українську громадськість. Українське суспільство в умовах деструкції радянської тоталітарної системи в другій половині 1980-х рр.	Основна: [4]. Додаткова: [30].
Тема 19. Незалежна Україна в сучасному світі. 1. Діяльність політичних партій. 2. Проблеми соціально-економічного розвитку України.	Особливості посттоталітарного суспільства та його вплив на державотворчі процеси в Україні. Україна в сучасному світі і проблема вибору геополітичних орієнтирів. Соціальна структура населення сучасної України, особливості економічного розвитку.	Основна: [3], [6]. Додаткова: [15].
Тема 19. Незалежна Україна в сучасному світі. 1. Діяльність політичних партій. 2. Проблеми соціально-економічного розвитку України.	Становлення багатопартійності. Соціальна структура населення сучасної України, особливості економічного розвитку.	Основна: [4], [5]. Додаткова: [30].

Контрольні роботи

Написання контрольних робіт є обов'язковою формою самостійної роботи. При цьому студент не тільки здобуває знання, а й формує навички наукового аналізу історичних подій на засадах новітніх методологічних концепцій, вміння аналізувати різні види інформації, узагальнювати відмінні точки зору на історичні події, критично оцінювати історичні явища, висловлювати власні погляди на проблему, що вивчається, робити обґрунтовані висновки на основі аналізу наявних джерел і вивчення широкого спектру точок зору. Така активна пізнавальна діяльність сприяє засвоєнню знань, формуванню умінь та навичок.

За розміром контрольна робота повинна мати 22...26 сторінок учнівського зошита. Якщо робота є друкованою, то вимоги до оформлення наступні:

- поля: верхнє, нижнє, лівє – 2,0 см; правє – 1,5 см;
- редактор – MSWord;
- гарнітура – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзац (перший рядок) – 1,25 – 1,27 см, інтервал між абзацами – 0;

На титульній сторінці необхідно вказати назву дисципліни, з якої виконана контрольна робота, прізвище та ініціали студента, групу, курс та факультет, на якому він навчається, номер залікової книжки та номер варіанта контрольної роботи, а також інші дані за вимогами деканату. Бажано також вказати назву кафедри, прізвище та ініціали викладача, який буде перевіряти контрольну роботу. Перша сторінка роботи повинна залишитися чистою, для написання викладачем рецензії. Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані. На другій сторінці роботи вказу-

ється номер варіанта та наводяться усі завдання до першого та другого модуля. Спочатку виконуються усі завдання першого модуля, потім другого. До основних питань кожного модуля треба скласти план відповіді (3...5 пунктів). Далі має бути виклад матеріалу за кожним питанням плану. Наприкінці відповіді треба навести певний самостійний висновок або підвести підсумок, зробити узагальнення.

Контрольна робота повинна бути виконана цілком самостійно. Вона має показати вміння студента на основі використання певних джерел викласти послідовно матеріал за темою. Не допускається механічне переписування тексту навчальних посібників, підручників, матеріалів з інших джерел, вимагається творче, самостійне висвітлення питань. Тому контрольна робота складається з чотирьох завдань. Два основні завдання повинні виявити знання студентів з конкретних тем курсу. Інші два завдання вимагають від студентів додаткової роботи з історичними, політичними або економічними довідниками або енциклопедичними словниками. Бажано спочатку скласти план, підготувати нотатки, чорнові записи, а потім вже писати чистий варіант роботи.

При написанні контрольної роботи виникає необхідність наводити цитати, статистичні дані, пояснення понять. У таких випадках необхідно точно вказувати джерело, звідки взята цитата, дані та ін.; автора, назву твору, збірника документів, довідника, словника; місце, рік видання, сторінки (рекомендується брати останнє видання). У кінці контрольної роботи наводиться список використаної літератури в алфавітному порядку.

Коли чернетка написана, слід перевірити її зміст, правильність дат, статистичного матеріалу, який наводиться у роботі, правильність назв, понять, висновків, оцінок історичних подій. Далі треба зробити в разі потреби необхідні уточнення. Контрольна робота повинна повністю виконуватися однією мовою (російською або українською) за бажанням студентів.

Відредагований текст контрольної роботи потрібно власноруч переписати в зошит звичайного формату, залишивши на кожній сторінці поля для зауважень рецензента. Наприкінці роботи треба поставити особистий підпис та дату виконання роботи.

Контрольна робота має бути надіслана або особисто надана у деканат відповідно до встановленого графіку.

Після рецензування та виставлення оцінки «До захисту» або «На доопрацювання» контрольна робота деканатом повертається студентові. Якщо робота не зарахована, то студент під рубрикою «Робота над помилками (зауваженнями)» виконує роботу над помилками у тому ж самому зошиті. У раніше написаний текст вносити доповнення забороняється. Викладач повинен бачити при повторному читанні, що було в тексті до рецензування і які зауваження та помилки студент виправив. При необхідності студент звертається за допомогою до викладача. Доповнення до змісту контрольної роботи слід вносити в тій послідовності, яка написана викладачем в рецензії або на полях у зошиті.

Студент допускається до екзамену лише за умови, що його контрольна робота зарахована й захищена. Прорецензовану й позитивно оцінену контрольну роботу студент повертає викладачеві під час складання екзамену.

Нижче подаються варіанти контрольних робіт.

Варіант 1

Модуль 1

1. Галицько-Волинське князівство, його роль і значення в історії українського народу.
2. Поясніть поняття: вотчина, гайдамаки, кріпосне право.

Модуль 2

1. Причини, завдання та особливості Лютневої (1917 р.) революції в Росії. Розстановка політичних сил в Україні.
2. Поясніть поняття: антисемітизм, план «Барбаросса», діаспора.

Варіант 2

Модуль 1

1. Литовсько-польські унії та їх наслідки для українських земель.
2. Поясніть поняття: дворянство, Емський акт 1876 р., Малоросійська колегія.

Модуль 2

1. Причини і характер I світової війни. Україна у планах Німеччини, Австро-Угорщини та Росії.
2. Поясніть поняття: еміграція, кадети, лінія Керзона.

Варіант 3

Модуль 1

1. Руїна: причини, суть, наслідки.
2. Поясніть поняття: Литовський статут, люстрації, Магдебурзьке право.

Модуль 2

1. Перехід до непу та її здійснення в Україні.
2. Поясніть поняття: колабораціонізм, комітети бідноти (комбіди), евакуація.

Варіант 4

Модуль 1

1. Переяславська Рада, «Березневі статті» 1654 р. та їх історичні наслідки.
2. Поясніть поняття: нормани, Малоросійський приказ, абсолютизм.

Модуль 2

1. Українська Центральна Рада: склад, програма та основні етапи діяльності.
2. Поясніть поняття: махновщина, мобілізація, остарбайтери.

Варіант 5

Модуль 1

1. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої (XVI ст.).
2. Поясніть поняття: Малоросія, Московські статті 1665 р., паланка.

Модуль 2

- 1 Громадянська війна в Україні (1918–1920 рр.): причини виникнення, цілі, основні політичні сили.
- 2 Поясніть поняття: авторитаризм, розкуркулення, суверенітет.

Варіант 6

Модуль 1

1. Політичне становище Гетьманщини у складі Росії в 1-пол. XVIII століття.
2. Поясніть поняття: русини, січові стрільці, склавіни.

Модуль 2

1. Колективізація сільського господарства в Україні: мета, методи здійснення та наслідки.
2. Поясніть поняття: пацифікація, панславізм, неп.

Варіант 7

Модуль 1

1. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України у складі Росії у II половині XVIII ст.
2. Поясніть поняття: фільварок, язичництво, чумацтво.

Модуль 2

1. Проголошення ЗУНР та її злука з УНР.
2. Поясніть поняття: Трансністрія, інтеграція, федерація.

Варіант 8

Модуль 1

1. Ліквідація автономії України у складі Росії у II половині XVIII ст.
2. Поясніть поняття: шляхта, генеральна старшина, феодалний спосіб виробництва.

Модуль 2

1. Основні напрями політики П. Скоропадського у 1918 р.
2. Поясніть поняття: автократія, християнство, анархізм.

Варіант 9

Модуль 1

1. Три поділи Польщі (XVIII ст.) та їх наслідки для українських земель.
2. Поясніть поняття: генеральний писар, васальна залежність, православ'я.

Модуль 2

1. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії у 1919–1920 рр.
2. Поясніть поняття: промисловий переворот, багатопартійність, антигітлерівська коаліція.

Варіант 10

Модуль 1

1. Причини, завдання та форми суспільно-політичного руху в Україні у складі Росії в I половині XIX ст.
- Поясніть поняття: генеральний бунчужний, община, Валуєвський циркуляр.

Модуль 2

1. Політичне становище України на початку 20-х років XX ст. Утворення СРСР.
2. Поясніть поняття: лібералізм, політична партія, католицизм.

Варіант 11

Модуль 1

1. Соціально-економічний розвиток України після скасування кріпосного права (1861–1900 рр.).
2. Поясніть поняття: закупи, Андрусівське перемир'я, воєводство.

Модуль 2

1. Політичне становище в Україні у складі Росії у 1907–1910 рр.
2. Поясніть поняття: депортація, громадянська війна, автономія.

Варіант 12

Модуль 1

1. Виникнення українського козацтва, його суспільно-політична та військова організація.
2. Поясніть поняття: війна, гетьманські статті, етногенез.

Модуль 2

1. Причини, характер та особливості революції 1905–1907 рр.
2. Поясніть поняття: референдум, інтервенція, продподаток.

Варіант 13

Модуль 1

1. Північна війна і Україна. Політика гетьмана І.Мазепи.
2. Поясніть поняття: ізгої, Кревська унія 1385 р., курінь.

Модуль 2

1. Західноукраїнські землі в роки I світової війни (1914–1918 рр.).
2. Поясніть поняття: правова держава, кооперація, конфедерація.

Варіант 14

Модуль 1

1. Киммерійці, скіфи, сармати на території Північного Причорномор'я.
2. Поясніть поняття: Люблінська унія 1569 р., Малоросійський приказ, оренда.

Модуль 2

1. Промисловий переворот та становлення капіталізму в Україні у складі Росії у II половині XIX ст.
2. Поясніть поняття: Конституція, Рух Опору, «воєнний комунізм».

Варіант 15

Модуль 1

1. Причини, рушійні сили та основні цілі визвольної війни українського народу 1648–1657 рр.
2. Поясніть поняття: русифікація, наказний гетьман, уличі.

Модуль 2

1. Революційні події в Україні у жовтні-грудні 1917 р. та їх наслідки.
2. Поясніть поняття: політична система, корінний перелом, деномінація.

Варіант 16

Модуль 1

1. Економічний та політичний розвиток античних міст-держав Північного Причорномор'я.
2. Поясніть поняття: низові козаки, “бунчукові товариші”, смерди.

Модуль 2

1. Реформа 1861 року та особливості її проведення в Україні.
2. Поясніть поняття: революція, Директорія, комуна.

Варіант 17

Модуль 1

1. Б. Хмельницький – видатний полководець, політичний та державний діяч України.
2. Поясніть поняття: реєстрові козаки, “значкові товариші”, рядовичи.

Модуль 2

1. Підсумки та наслідки громадянської війни в Україні (1918–1920 рр.).
2. Поясніть поняття: буржуазно-демократична революція, приватизація, репресії.

Варіант 18

Модуль 1

1. Основні теорії походження слов'ян. Розселення стародавніх східних слов'ян.
2. Поясніть поняття: Коліївщина, правління гетьманського уряду, кошовий отаман.

Модуль 2

1. Договори між СРСР та фашистською Німеччиною 1939 р. та возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР.
2. Поясніть поняття: окупаційний режим, опозиція, соборність.

Варіант 19

Модуль 1

1. Соціально-економічне та політичне становище західноукраїнських земель у складі Австрії в I половині XIX ст.
2. Поясніть поняття: козацькі клейноди, «Вічний мир», полюддя.

Модуль 2

1. Визволення України від фашистських окупантів під час Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.).
2. Поясніть поняття: соціалізація землі, українізація, ультиматум.

Варіант 20

Модуль 1

1. Норманська та антинорманська теорії походження державності Київської Русі.
2. Поясніть поняття: коронний гетьман, «Руїна», земельна рента.

Модуль 2

1. Соціально-економічний розвиток України у складі Росії на початку XX ст. (1900–1905 рр.).
2. Поясніть поняття: республіка, фашизм, «холодна війна».

Варіант 21

Модуль 1

1. Предмет, методи та джерела вивчення історії України.
2. Поясніть поняття: монархія, варяги, народники.

Модуль 2

1. Напад Німеччини на СРСР та окупація України в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.).
2. Поясніть поняття: вибори, голокост, цензура.

Варіант 22

Модуль 1

1. Політичний устрій та соціальна організація Київської Русі.
2. Поясніть поняття: народне віче, народовці, козаки.

Модуль 2

1. Політика українізації 20 – 30-х років XX ст.: причини, суть, наслідки.
2. Поясніть поняття: геноцид, індустріалізація, чорносотенці.

Варіант 23

Модуль 1

1. Революційні події на західноукраїнських землях у 1848–1849 рр. та їх наслідки.

2. Поясніть поняття: боярська дума, громадівці, чумацтво.

Модуль 2

1. Індустріалізація народного господарства та особливості її проведення в Україні (20 – 30-ті роки ХХ ст.).

2. Поясніть поняття: диктатура пролетаріату, нацизм, колективізація.

Варіант 24

Модуль 1

1. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.

2. Поясніть поняття: абсолютизм, москвофіли, “Академічний легіон”.

Модуль 2

1. Утворення національних політичних партій в Наддніпрянській Україні та їх класифікація (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.).

2. Поясніть поняття: інтеграція, асиміляція, автокефальна церква.

Варіант 25

Модуль 1

1. Козацько-селянські повстання ХVІ – І пол. ХVІІ ст. в Україні та їх наслідки.

2. Поясніть поняття: слов’янофіли, кіш Запорізької січі, волиняни.

Модуль 2

1. Перебудова в СРСР (1985–1991 рр.): її сутність та наслідки для України.

2. Поясніть поняття: «автономісти», «самостійники», нація.

Варіант 26

Модуль 1

1. Основні напрями зовнішньої політики Київської Русі. Прийняття християнства.

2. Поясніть поняття: гайдамаки, поляни, земства.

Модуль 2

1. Революційний рух в Україні у 1905–1907 рр.

2. Поясніть поняття: націоналізм, етнополітика, анексія.

Варіант 27

Модуль 1

1. Соціальний склад та види українського козацтва.

2. Поясніть поняття: опришки, сіверяни, Брестська унія 1596 р.

Модуль 2

1. Основні етапи виходу України зі складу СРСР.

2. Поясніть поняття: національне питання, національна самосвідомість, більшовизм.

Варіант 28

Модуль 1

1. Соціально-економічні та політичні причини феодальної роздрібненості Київської Русі.

2. Поясніть поняття: древляни, козацтво, вотчина.

Модуль 2

1. Основні завдання та форми національно-визвольного руху в Україні в роки революції 1905–1907 рр.

2. Поясніть поняття: центризм, націоналіст, геополітика.

Варіант 29

Модуль 1

1. Соціально-економічний розвиток України у складі Росії в I пол. XIX ст.
2. Поясніть поняття: гетьман, уніатство, автохтони.

Модуль 2

1. Окупаційний режим та Рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1944 рр.).
2. Поясніть поняття: незалежність, дискримінація, декрет.

Варіант 30

Модуль 1

1. Загарбання Литвою та Польщею українських земель у XIV ст.
2. Поясніть поняття: «дикє поле», віче, братства.

Модуль 2

1. Основні напрями аграрної реформи П. Столипіна та її проведення в Україні.
2. Поясніть поняття: ідеологія, імперіалізм, дисидентство.

Варіант 31

Модуль 1

1. Причини, основні завдання та форми національного руху в Україні у II половині XIX ст.
2. Поясніть поняття: скіфи, громади, анти.

Модуль 2

1. Формування політичної системи сучасної незалежної України.
2. Поясніть поняття: шовінізм, універсал, імпічмент.

Варіант 32

Модуль 1

Особливості становлення капіталізму в Україні у складі Росії у 2-й пол. XIX ст.

Поясніть поняття: половці, гетьманські статті, венеди.

Модуль 2

1 Конституція 1996 р. про основні напрями державного будівництва в Україні.

2 Поясніть поняття: етнос, дисидент, інтегральний націоналізм.

Варіант 33

Модуль 1

1. Соціально-політичні наслідки визвольної війни українського народу 1648–1657 рр. Формування української держави.
2. Поясніть поняття: рядовичі, генеральний обозний, декабристи.

Модуль 2

1. Підсумки та наслідки II світової війни для України.
2. Поясніть поняття: приватизація, колабораціонізм, Антанта.

Варіант 34

Модуль 1

1. Соціально-політичний розвиток Правобережної України у складі Речі Посполитої у XVIII ст.
2. Поясніть поняття: холопи, слов'янофіли, «Руська трійця».

Модуль 2

1. Формування та діяльність політичних партій та блоків в сучасній незалежній Україні.
2. Поясніть поняття: синдикати, колонізація, оstarбайтери.

Варіант 35

Модуль 1

1. Політичне становище в Україні у складі Росії у 2-й пол. XIX ст.
2. Поясніть поняття: удільні селяни, бунчужний, ясир.

Модуль 2

1. Особливості соціально-економічного розвитку незалежної України в умовах формування ринкових відносин.
2. Поясніть поняття: тоталітаризм, демократія, імперія.

У ФОРМИ І ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

Важливою проблемою є забезпечення діагностики рівня закріплення отриманих знань, практичних умінь та навичок студентів. Задля цього навчальним планом дисципліни передбачені захист модульних контрольних робіт та написання екзаменаційної роботи.

Захист модульної контрольної роботи на заочній формі навчання відбувається на консультаціях – позаплановій (проводиться за тиждень до початку екзаменаційної сесії) та плановій (проводиться за три дні до іспиту). Кожен студент отримує індивідуальні завдання згідно з варіантом виконаної модульної контрольної роботи (див. додаток 1). Метою таких завдань є формування умінь застосовувати набуті знання на практиці, розвивати та тренувати здібності до аналітико-синтезувальної розумової діяльності.

Щодо екзаменаційної роботи, то білети побудовані за модульним принципом, є індивідуальними та складаються з двох форм опитування – відкритий тест, який має вигляд вільного викладу матеріалу, та закритий тест. Види завдань урізноманітнено, що дозволяє викладачу знайти найефективніший засіб перевірки знань з метою виявлення досягнень студентів (див. додаток 2).

Критерії оцінки кожного модуля під час захисту контрольної роботи:

- **«відмінно» (38-40 балів)** виставляється, якщо студент виявив умінь критично аналізувати й оцінювати історичні факти, події на підставі здобутих знань, логічно викладає засвоєний матеріал, аналізуючи та синтезуючи історичні факти і події.

- **«добре» (35-37 балів)** виставляється, якщо студент виявив умінь аналізувати і оцінювати історичні факти, події на підставі здобутих знань з логічним викладанням цього матеріалу.

- **«добре» (31-34 балів)** виставляється, якщо студент виявив достатній рівень знань фактичного матеріалу з уживанням відповідної термінології й лексики;

- **«задовільно» (28-30 балів)** виставляється, якщо студент при відповіді на запитання розрізняє причину від наслідку і формально засвоїв фактичний матеріал;

- **«задовільно» (25-27 балів)** виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив умінь на рівні репродуктивного використання уніфікувати набуті знання;

- **«незадовільно» (16-24 балів)** виставляється, якщо студент виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки, які не дали можливості вийти на рівень творчого використання набутих знань;

- **«незадовільно» (1-15 балів)** показав незадовільні вміння і навички практичного застосування аналізу історичних подій та вміння висловити свої думки.

Приклади завдань для захисту контрольної роботи див. у додатку 1.

Критерії оцінки екзаменаційної роботи:

Білети є індивідуальними і складаються з двох модулів (див. додаток 1):

№ МОДУЛЯ	1 ЗАВДАННЯ (ТЕСТ)	2 ЗАВДАННЯ (ТЕРМІНИ)	3 ЗАВДАННЯ (ТЕОРПИТАННЯ)	ЗАГАЛОМ
----------	----------------------	-------------------------	-----------------------------	---------

1 модуль	Від 0 до 3 балів за кожну правильну відповідь. Мах – 30 балів	Від 0 до 5 балів за кожну правильну відповідь. Мах – 10 балів	до 20 балів	Мах – 60 балів
2 модуль	Від 0 до 3 балів за кожну правильну відповідь. Мах – 30 балів	Від 0 до 5 балів за кожну правильну відповідь. Мах – 10 балів	до 20 балів	Мах – 60 балів

Критерії оцінки теоретичного питання:

- **18-20 балів** виставляється, якщо студент виявив уміння критично аналізувати й оцінювати історичні факти, події на підставі здобутих знань, логічно викладає засвоєний матеріал, аналізуючи та синтезуючи історичні факти й події.

- **15-17 балів** виставляється, якщо студент виявив уміння аналізувати й оцінювати історичні факти, події на підставі здобутих знань з логічним викладанням цього матеріалу.

- **14-12 балів** виставляється, якщо студент виявив достатній рівень знань фактичного матеріалу з уживанням відповідної термінології й лексики;

- **9-11 балів** виставляється, якщо студент при відповіді на запитання розрізняє причину від наслідку й формально засвоїв фактичний матеріал;

- **5-8 балів** виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив уміння на рівні репродуктивного використання уніфікувати набуті знання;

- **5-7 балів** виставляється, якщо студент виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки, які не дали можливості вийти на рівень творчого використання набутих знань;

- **0-4 балів** показав незадовільні вміння й навички практичного застосування аналізу історичних подій та вміння висловити свої думки.

Загальна оцінка з дисципліни виставляється як середнє арифметичне з оцінок за два модулі.

VI МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення курсу «Історія України» студентами заочної форми навчання розпочинається з установчої лекції, на якій студенти ознайомлюються зі змістом курсу, навчально-методичною літературою та отримують програму подальших дій. При цьому завданням викладача є створення необхідних умов для пробудження пізнавальної активності студентів. Задля цього використовуються структурно-логічні схеми подання матеріалу. Кожна тема курсу подається у вигляді розгорнутої схеми, яка містить назви питань. При цьому креслення схеми чи демонстрація її за допомогою проектора супроводжується постійними коментарями. Таким чином, на установчій лекції в уявленнях студентів фіксуються лише зовнішні ознаки історичного явища, події, факту.

Осмислення матеріалу, що вивчається, та його узагальнення відбувається на практичних заняттях (семінарах), під час виконання модульних контрольних робіт та підготовки до іспиту.

Практичне заняття (семінар) з курсу «Історія України» сприяє формуванню творчого мислення студентів, пізнавальній мотивації та професійного використання знань у навчальних умовах. Інноваційною технологією, яка широко використовується на практичних заняттях у ДДМА, є ситуативне навчання на інтерактивних засадах. За допомогою цієї технології в студентів активізуються мислення та здібності, формуються загальні та спеціальні вміння, зокрема, вміння зіставляти історичні процеси з епохами та застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів.

Подальша розумова та практична діяльність студентів заочної форми навчання пов'язана з виконанням модульної контрольної роботи. При цьому студент не тільки здобуває знання, а й формує навички наукового аналізу історичних подій на засадах новітніх методологічних концепцій, уміння аналізувати різні види інформації, узагальнювати відмінні точки зору на історичні події, критично оцінювати історичні явища, висловлювати власні погляди на проблему, що вивчається, робити обґрунтовані висновки на основі аналізу наявних джерел і вивчення широкого спектру точок зору. Така активна пізнавальна діяльність сприяє засвоєнню знань, формуванню вмінь та навичок.

Не менш важливою проблемою є забезпечення діагностики рівня закріплення отриманих знань, практичних вмінь та навичок студентів. Задля цього навчальним планом дисципліни передбачені захист модульних контрольних робіт та написання екзаменаційної роботи.

Захист модульної контрольної роботи на заочній формі навчання відбувається на консультаціях – позаплановій (проводиться за тиждень до початку екзаменаційної сесії) та плановій (проводиться за три дні до іспиту). Кожен студент отримує індивідуальні завдання згідно з варіантом виконаної модульної контрольної роботи. Метою таких завдань є формування вміння застосовувати набуті знання на практиці, розвивати та тренувати здібності до аналітико-синтезувальної розумової діяльності.

Щодо екзаменаційної роботи, то білети побудовані за модульним принципом, є індивідуальними та складаються з двох форм опитування – відкритий тест,

який має вигляд вільного викладу матеріалу, та закритий тест. Види завдань урізноманітнено, що дозволяє викладачу знайти найефективніший засіб перевірки знань з метою виявлення досягнень студентів.

VII НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

VII. I Список основної літератури

- 1 **Алексєєв, С. В.** Історія України : короткий курс лекцій (для студентів вузів усіх спеціальностей та всіх форм навчання) / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 228 с.
- 2 **Алексєєв, С. В.** Політичні партії в Україні (1900–1917): навч. посібник з курсу «Історія України» для студентів усіх спеціальностей / Алексєєв С. В. Ляшенко Є. П. – Краматорськ : ДДМА, 2003. – 72 с.
- 3 **Алексєєв, С. В.** Плани семінарських занять та методичні вказівки до них з курсу «Історія України» для студентів всіх спеціальностей / С. В. Алексєєв, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2008. – 31 с.
- 4 **Бойко, О. Д.** Історія України: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Академвидав, 2004. – 656 с.
- 5 **Бойко, О. Д.** Історія України: навч. посібник. Видання 3-тє, виправлене, доповнене. – К. : Академвидав, 2006. – 688 с.
- 6 **Історія України : посібник** / Г. Д. Темко [та ін.] ; за ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. – К. : Академія, 2002. – 480 с.
- 7 **Історія України** / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997. – 416 с.
- 8 **Рибалка, І. К.** Історія України Частина 1: Від найдавніших часів до кінця XVIII ст. – Харків: Основа, 1995. – 448 с.
- 9 **Рибалка, І. К.** Історія України Частина 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 р. – Харків: Основа, 1997. – 480 с.

VII. II Список додаткової літератури

- 10 **Алексєєв, С. В.** Методичні вказівки до вивчення теми «Національно-державне відродження України. Україна в сучасному світі» з курсу «Історія України» (для студентів всіх спеціальностей) / Алексєєв С. В. – Краматорськ : ДДМА, 2008. – 28 с.
- 11 **Алексєєв, С. В.** Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з курсу «Історія України» (для студентів всіх спеціальностей) / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 60 с.
- 12 **Алексєєв, С. В.** Методичні вказівки до самостійної роботи студентів щодо написання рефератів з історії України / С. В. Алексєєв, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ, ДДМА, 2003. – 22 с.
- 13 **Губарев, В. К.** Історія України : універс. довідник школяра і студ. / В. К. Губарев. – Донецьк : БАО, 2009. – 383 с.
- 14 **Довбня, О. А.** Історія України. Збірник тестових завдань: навчальний посібник. – Краматорськ : ДДМА, 2009. – 92 с.
- 15 **Довбня, О. А.** Короткий термінологічний і понятійний довідник з курсу «Історія України» / Довбня О. А., Ляшенко Є. П. – Краматорськ : ДДМА, 2007.
- 16 **Дорошенко, Д. І.** Нарис історії України в 2-х т. Том I (до половини XVII ст.). –

К.: Глобус, 1992. – 238 с.

17 Дорошенко, Д. І. Нарис історії України в 2-х т. Том II (від початку XVII століття). – К.: Глобус, 1992. – 349 с.

18 Історія України : довідник школяра і студента. – Донецьк : БАО, 2004. – 624 с.

19 Історія України та її державності : курс лекцій : навч. посіб. для студ. і викладачів вищих навч. закл. / Л. Є. Дещинський [та ін.] ; наук. ред. Л. Є. Дещинський. – Вид. 5-те, перероб. і допов. — Л. : Національний ун-т «Львівська політехніка», 2009. – 474 с.

20 Історія України та її державності : навчальний посібник / І. С. Дещинський [та ін.] ; за ред. Л. Є. Дещинського. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 367 с.

21 Історія України : Навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006. – 607 с.

22 Кормич, Л. І. Історія України від найдавніших часів і до 2000 року : навчальний посібник / Кормич Л. І. – Х. : Одісей, 2000. – 480 с.

23 Котляр, М. Ф. Шляхами віків: Довідник з історії України / М. Ф. Котляр, С. В. Кульчицький. – К.: Україна, 1993. – 380 с.

24 Литвин, В. М. Історія України : навч. посібник / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко. – К. : Знання-Прес, 2002. – 669 с.

25 Лях, Р. Д. Історія України: Навч. посібник для студентів неісторичних спеціальностей / Р. Д. Лях, В. І. Ізюмов, Ю. М. Красноносів. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1998. – 396 с.

26 Малий словник історії України / В. Смолій [та ін.]. – К. : Либідь, 1997. – 464 с.

27 Мицик Ю. А. Історія України : навчальний посібник / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. – К. : Києво-Могилянська академія, 2005. – 576 с.

28 Мітягін, В. Ю. УСЕ. Історія України : [довідник] / В. Ю. Мітягін ; ред. С. Кульчицький. – К. : Майстер-Клас, 2010. – 240 с.

29 Новітня історія України (1900–2000) : підручник / А. Г. Слюсаренко [та ін.] – К. : Вища школа, 2000. – 663 с.

30 Політична історія України. XX століття: У 6-ти т. Т. 2. Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917–1920) / В. Ф. Верстюк, В. Ф. Солдатенко. – К.: Генеза, 2003. – 488 с.

31 Політична історія України. XX століття: У 6-ти т. Т. 3. Утвердження радянського ладу в Україні (1921–1938) / В. А. Греченко, Л. В. Гриневич, С. А. Кокін, С. В. Кульчицький. – К.: Генеза, 2003. – 448 с.

32 Політична історія України. XX століття: У 6-ти т. Т. 4. Україна у Другій світовій війні (1939–1945) / В. І. Кучер, В. А. Гриневич, В. С. Коваль. – К.: Генеза, 2003. – 584 с.

33 Політична історія України. XX століття: У 6-ти т. Т. 6. Від тоталітаризму до демократії (1945–2002) / В. П. Андрущенко, В. К. Баран, О. Д. Бойко. – К.: Генеза, 2003. – 693 с.

34 Толочко П. П. Давня історія України: Навчальн. посібник для вузів: У 2-х кн.

Кн. 1 / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький. – К.: Либідь, 1994. – 240 с.

35 Толочко П. П. Давня історія України: У 2-х кн. Кн. 2 / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.

36 Світлична В. В. Історія України: Навч. посібник. – К., Львів: Каравела, Новий Світ, 2003. – 308 с.

VII. III Інтернет-ресурс

<http://www.history.org.ua/index.php?urlcrnt=JournALL/select.php&seriaName=geo>

<http://www.cossackdom.com>

http://www.geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html)

<http://www.uahistory.cjb.net/>

<http://www.holodomor33.org.ua/library.php>

<http://ukrarmy.kiev.ua/>

<http://sumy.net.ua/?p=1>

<http://www.studentbooks.com.ua/content/view/119/49/1/1/>

Розробник навчальної програми – кандидат історичних наук доцент кафедри українознавства та гуманітарної освіти Довбня О. А.

Варіант 1

Модуль 1

- 1** Визначте роль і значення Галицько-Волинського князівства в історії України.
- 2** Поясніть поняття вотчина.

Модуль 2

- 1** Вкажіть завдання та характер Лютневої (1917 р.) революції в Росії.
- 2** Поясніть поняття план «Барбаросса».

Варіант 2

Модуль 1

- 1** Вкажіть зміст наслідки Люблінської унії.
- 2** Поясніть поняття Малоросійська колегія.

Модуль 2

- 1** Вкажіть геополітичні причини I світової війни.
- 2** Поясніть поняття лінія Керзона.

Варіант 3

Модуль 1

- 1** Вкажіть наслідки Руїни.
- 2** Поясніть поняття Магдебурзьке право.

Модуль 2

- 1** Особливості здійснення непу в Україні.
- 2** Поясніть поняття евакуація.

Варіант 4

Модуль 1

- 1** Зміст «Березневих статей» 1654 р.
- 2** Поясніть поняття нормани.

Модуль 2

- 1** Програма діяльності Української Центральної Ради.
- 2** Поясніть поняття махновщина.

Варіант 5

Модуль 1

- 1** Особливості розвитку сільського господарства на українських землях у складі Речі Посполитої (XVI ст.).
- 2** Поясніть поняття Малоросія.

Модуль 2

- 1** Визначте основні політичні сили, що брали участь у громадянській війні в Україні.
- 2** Поясніть поняття розкуркулення.

Варіант 6

Модуль 1

- 1** Функції Першої Малоросійської колегії.
- 2** Поясніть поняття склавіни.

Модуль 2

- 1** Наслідки здійснення колективізації в Україні.
- 2** Поясніть поняття пацифікація.

_____

дата екзамену

_____

особистий підпис студента

Екзаменаційна робота з історії України

студента групи _____
назва групим. _____
назва міста, де розташований НКЦ

_____

П І Б (у родовому відмінку)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 30

Модуль I

1. Виберіть правильні відповіді:

1. Галузь історичної науки, що вивчає речові (матеріальні) пам'ятки та реконструює за ними давню історію суспільства – це: а) джерелознавство; б) археографія; в) геральдика; г) археологія.

Відповідь: _____

2. Хора – це: а) центр політичного життя; б) укріплення; в) сільськогосподарська округа; г) центр релігійного життя.

Відповідь: _____

3. Хто з перерахованих князів не відносився до династії Рюриковичів, але був київським князем: а) Аскольд; б) Святослав; в) Ігор; г) Володимир Мономах.

Відповідь: _____

4. Переяславщина у XIV ст. потрапила до сфери: а) московського впливу; б) литовського впливу; в) польського впливу; г) турецького впливу.

Відповідь: _____

5. Історична назва незаселеної території південноукраїнського степу: а) Великий Луг; б) Дніпровський Низ; в) Кам'яний Затон; г) Дике Поле.

Відповідь: _____

6. Перші договірні статті, що визначали юридичні засади українсько-російських відносин та устрій Української козацької держави були укладені: а) Б. Хмельницьким; б) І. Виговським; в) П. Дорошенком; г) І. Мазепою.

Відповідь: _____

7. Визначте, хто з названих гетьманів був наказним:

а) І. Мазепа; б) І. Скоропадський; в) П. Полуботок; г) Д. Апостол.

Відповідь: _____

8. Третій поділ Польщі відбувся у: а) 1772 р.; б) 1775 р.; в) 1793 р.; г) 1795 р.

Відповідь: _____

9. Виокремте членів «Руської трійці»: а) М. Шашкевич, П. Пестель, Я. Головацький; б) С. Муравйов-Апостол, П. Пестель, М. Шашкевич; в) М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький; г) Я. Головацький, С. Муравйов-Апостол, П. Пестель.

Відповідь: _____

10. Українську пресу започаткувала газета: а) «Щорічник слов'янської літератури»; б) «Вінок»; в) «Зоря Галицька»; г) «Хлібороб».

Відповідь: _____

2. Поясніть поняття: *вотчина, кріпосне право*

3. Що є предметом вивчення у курсі «Історія України», які завдання курсу та які типи історичних джерел Вам відомі?

Модуль 2

1. Виберіть правильні відповіді:

1. Концентрація промислового виробництва в металургійній, вугільній і залізорудній галузях Наддніпрянщини на поч. ХХ ст. сприяла: а) завершенню промислового перевороту; б) створенню монополій; в) формуванню ринку вільнонайманої праці; г) подоланню залежності від іноземного капіталу.

Відповідь: _____

2. Політизація українського національного руху у 1905–1907 рр. знайшла своє відображення у: а) діяльності «Просвіти»; б) діяльності Державної думи; в) діяльності політичних партій; г) створенні українських думських громад.

Відповідь: _____

3. Формування легіону УСС відбулося внаслідок: а) початку Першої світової війни; б) окупації російською армією Галичини; в) Брусиловського прориву та поразки австрійської армії; г) захоплення російською армією Карпатських перевалів.

Відповідь: _____

4. «Карпаторуський союз» заснували: а) народовці; б) москвофіли; в) емігранти з Наддніпрянщини; г) емігранти з Галичини.

Відповідь: _____

5. Проголошення Українською Центральною Радою І Універсалу спричинено: а) відмовою Тимчасового уряду визнати право України на автономію; б) формуванням Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів; в) відправленням українізованих військових частин на фронт; г) збройним виступом самостійників у Києві.

Відповідь: _____

6. У якій галузі господарства УСРР у 1920-х рр. розпочалася реалізація плану ГОЕЛРО? а) енергетичній; б) металургійній; в) машинобудівній; г) вуглевидобувній.

Відповідь: _____

7. Друга світова війна розпочалася нападом: а) Франції на Німеччину; б) Німеччини на СРСР; в) СРСР на Фінляндію; г) Німеччини на Польщу.

Відповідь: _____

8. Коли УРСР стала членом ООН? а) 1944 р.; б) 1945 р.; в) 1949 р.; г) 1954 р.

Відповідь: _____

9. Коли в СРСР святкували тисячоліття хрещення Русі? а) 1980 р.; б) 1985 р.; в) 1988 р.; г) 1990 р.

Відповідь: _____

10. Створення СНД пов'язане з іменами: а) Л. Кравчука, С. Шушкевича, Б. Єльцина; б) Л. Кучми, Б. Єльцина, О. Лукашенка; в) М. Горбачова, Б. Єльцина, Н. Назарбаєва; г) Л. Кравчука, Н. Назарбаєва, С. Шушкевича.

Відповідь: _____

2. Поясніть поняття: «воєнний комунізм», НЕП

3. Які суспільно-політичні течії та українські політичні партії існували та були утворені на західноукраїнських землях наприкінці ХІХ ст.?

Затверджено на засіданні кафедри українознавства та гуманітарної освіти (протокол № 16 від 19 квітня 2011 р.)

Завкафедри

Т. В. Кудерська

Екзаменатор

_____